

מחלקת הארץ לנחלות
לומדים זאת טוב וטוב

החופש לגדול

חופש זה טוב, אך
אם אבול הוא חשוב

בע"ה

דף פרשת שבוע – פרשת פנחס / מוריה שטרן

בהליכה לחופש הגדול

דף זה מותאם לכיתות ד' ומעלה. אם מחפשים חומר לקטנים יותר –
ניתן להיעזר בדברים שכתבנו עבור חמ"ד של חופש בשנים הקודמות
(יש שם סיפור פלוס דיון קצר, הפעלה ויצירה)

בפרשת פנחס הקב"ה מצווה את משה (כ"ו, נ"ג-נ"ד) לחלק את הארץ לנחלות, ולכל שבט לתת נחלה משלו: "לאֵלֶּה תַחֲלֹק הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת... אִישׁ לְפִי פְקָדָיו, יִתֵּן נַחֲלָתוֹ".
אבל... רגע! למה לתחום גבולות? למה שלא הכל יהיה פתוח, כולם יחד עם כולם, אהבת ישראל, כל ישראל אחים...

מה דעתכם? האם אכן צריך נחלות בארץ? או אולי עדיף שכל אחד יוכל להתיישב "איפה שבא לו", בלי שיחליטו בשבילו?

תמשילו את זה רגע לבית שלכם. תתארו לעצמכם שאין קירות פנימיים בתוך הבית. הסלון יחד עם המטבח, יחד עם השירותים, חדרי השינה... הכל יחד.
איך זה נשמע לכם? ממש לא שייך... נכון?
לכולנו ברור שבבית צריך קירות שיחלקו את הבית לאזורים, ושתהיה פרטיות.
לכולנו ברור שגם ארץ-ישראל מחולקת לנחלות, ולכל שבט (חוץ משבט לוי) יש את הנחלה שלו, שברור היכן היא מתחילה והיכן היא נגמרת...

אבל יש משהו שלא ברור לכולם: גבולות בחופש!
מהפרשה לומדים שגם בחופש צריך גבולות. שלא יהיה יום ולילה מעורבבים, שתהיה הפרדה. שיהיו בוקר, צהריים וערב. שיהיו ארוחות מסודרות ושעות שינה, למרות שזה חופש.
חופש ללא גבול הוא כמו בית ללא קירות, כמו ארץ-ישראל ללא נחלות...

קראו שוב את סוף הציטוט שהבאנו: "אִישׁ לְפִי פְקָדָיו, יִתֵּן נַחֲלָתוֹ". כלומר הנחלות אינן מתחלקות שווה בשווה בין כולם. גם פה אפשר לתהות מדוע. למה לא לחלק את הארץ באופן שווה ל-12 חלקים שווים וכל שבט יבחר לו היכן לשבת? למה מחלקים עבורם ומחליטים עבורם? הרי הם כבר "ילדים גדולים"...

מחלקת הארץ הנחלת
לומדים זאת טוב וטוב

חופש זה טוב, אך
עם אבא הוא חשוב

החופש לגדול

אלא שדווקא "חוסר השוויון" הוא שוויון. לחלק באופן שווה זה כמו לתת לתינוק בן שנה ולאדם מבוגר את אותה כמות אוכל. הרי או שהמבוגר יישאר רעב, או שהתינוק לא יגמור את האוכל המוגש לו והאוכל יזרק... צריך להגיש לכל אחד מנה המותאמת לגודלו. כך גם בארץ-ישראל. לכל שבט לפי הגודל שלו והעניין המתאים לו. אמנם הארץ לכאורה מתחלקת בגורל, אך מי יעלה בגורל – את זה קובע הקב"ה בכבודו ובעצמו!

במקורות הבאים נראה מיהו אדם חופשי...
מסכת אבות פרק ו' משנה ב': "איך לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה".
לכאורה סתירה, הרי התורה "מגבילה", יש חוקים, אומרים לנו מה אסור ומה מותר...
הסבירו את המשנה לפי הבנתכם.

תתארו לעצמכם שיש חופש גדול כל יום כל היום, כל החיים. לא לומדים לקרוא ולא לכתוב, לא תורה ולא עברית, לא חשבון ולא אנגלית. לא ספורט ולא אמנות. רק חופש.
אם חלילה יהיה כך – נמצא עצמנו בגיל מבוגר עם רמת ידע והבנה של ילד בן חמש! בפוטנציאל (ביכולת) אנחנו אולי בני שישים, אבל לא עשינו דבר, לא התקדמנו, לא החכמנו. בטח שלא יכולים לעבוד ולהרוויח משכורת, וכסף לחיות מהיכן?
וזו בדיוק התורה. התורה מקדמת אותנו, מגדלת, מצמיחה. דווקא על ידי ההגבלה באה הגדלה. התורה מדויקת לנו, והמצוות מחברות אותנו לעצמנו. אדם ללא מצוות הוא אדם שכביכול בחופש תמידי. הוא אוכל הכל וכל הזמן, הוא מקלל – הרי חופש הדיבור, הוא מרכל, הרי הכל מותר. הוא משקר בעבודה וכן הלאה.
תתארו לעצמכם שאתם חולים ומגיעים לרופא שרימה בבחינות הרפואה ואינו יודע דבר... הוא היה "חופשי". לאט-לאט מבינים למה התכוון רבי יהודה הלוי (ריה"ל) כשכתב: "עבדי זמן עבדי עבדים הם, עבד ה' הוא לבד חפשי!"

לסיום נביא את דבריו של נתן שרנסקי, אסיר ציון שהיה כלוא ברוסיה באשמת רצון לעלות לארץ-ישראל. לאחר שנגזר דינו להישלח לסיביר, קם שרנסקי ואמר לשופט (נתן שרנסקי, "לא אירא רע", הוצאת ידיעות אחרונות 1989):
"אתה אדוני השופט חושב שהנך חופשי! אתה חושב כך כיוון שלאחר שייגמר המשפט תלך לביתך ואילו אני אהיה המשועבד, כיוון שאלך לכלא לזמן רב.
אך דע לך שמבין שנינו, אני הוא בן החורין האמיתי! אמנם גופי יהיה משועבד, אבל רוחי, היא תישאר חופשית, כיוון שארגיש שלא נכנעתי לגזרותיכם ונשארתי נאמן לאמונתי. אך לך השופט קבעו מראש מה לומר! גופך אמנם משוחרר, אבל אינך חופשי להכריע לפי אמונתך. רוחך משועבדת וזה חמור פי כמה".

שנזכה להיות בני חורין אמתיים!

מחלקת הארץ הנחלת
לומדים זאת טוב וטוב

החופש לגדול

חופש זה טוב, אך
כש אבא הוא חשוב

חידות וחידודים / מוריה שטרן, עוות כתיבה המ"ד יסודי

מצווה בפרשה – חיבת הארץ

בדרך כלל הנחלה בארץ נקבעת לפי הגברים, והנשים מצטרפות לשבט של האיש שלהן. אך היה מקרה אחד חריג – בנות צלופחד. לצלופחד היו חמש בנות, ולא היו לו בנים. בנותיו באו למשה וביקשו נחלה, בטענה שכאשר יתחתנו יעברו לשבט אחר ולא תישאר נחלה השייכת למשפחתן. ראו כמה גדולה חיבת הארץ, עד שחמשת האחיות הצדיקות הטריחו עצמן לפנות למשה בסוגיה זו. תשובת משה: הבנות יינשאו רק לגברים מהשבט שלהן, וכך לא יפסידו נחלה בישראל.

מידה בפרשה – עין טובה

פרשת "פנחס" מלמדת אותנו שמשה ראה בעין טובה את מינויו של יהושע במקומו. ה' ציווה אותו לסמוך על יהושע יד אחת, ואילו משה סמך עליו את שתי ידיו. רש"י מבהיר לנו את אשר הרגיש משה אז: "ויסמוך את ידיו" – בעין יפה (=טובה), יותר ויותר ממה שנצטווה, שהקב"ה אמר לו 'וסמכת את ידך' והוא עשה בשתי ידיו, ועשאו ככלי מלא וגדוש" (במדבר כ"ז, י"ח, כ"ג).

מה חסר? השלימו מילים במקומות החסרים.

- " _____ בן אלעזר בן _____ הפכה, השיב את _____ מעל בני ישראל בקנאו את _____ בתוכם; ולא _____ את בני ישראל בקנאתי" (כ"ה, י"א)
- "על פי _____ תחלק _____, בין רב _____" (כ"ו, נ"ו)
- "למה יגרע שם _____ מתוך משפחתו, כי אין לו _____? תנה לנו _____ בתוך אחי אבינו. (כ"ז, ד)"
- "יפקד ה' אלהי הרוחת לכל בשר _____, אשר _____ לפניהם, ואשר יוציאם, ואשר יביאם; ולא תהיה, עדת ה' _____ אשר אין להם _____" (כ"ז, ט"ז-י"ז)

בלשון הפרשה – כתבו את המשפטים הבאים בלשון הפרשה

- בזכות שפנחס קינא לה', הוא כיפר על עם-ישראל, ושכרו הוא שהוא זרעו יזכו להיות כהנים ולשרת במשכן ובמקדש (כ"ה, י"ג)
- גודל הנחלה בארץ נקבע לפי גודל השבט. שבט גדול מקבל נחלה גדולה, ושבט קטן – קטנה (כ"ו, נ"ב)
- אם אדם נפטר ואין לו בנים – נחלתו עוברת לבנותיו (כ"ז, ח')

מחלוקת הארץ לנחלות
לומדים זאת טוב וטוב

חופש זה טוב, אך
עם אבול הוא חשוב

החופש לגדול

מה הקשר?

מתחו קו בין שתי מילים

הקשורות אחת לשנייה

נחלה	עמרם
גורל	גורל
זמרי	איש אשר רוח בו
סרח	יוכבד
יהושע	כזבי בת צור

מה נכון? כתבו נכון או לא נכון לגבי המשפטים הבאים

- א. המפקד נערך מגיל 60 ומטה – נכון / לא נכון
- ב. למנשה יש בן ששמו כשם הר שנמצא בעבר הירדן המזרחי – נכון / לא נכון
- ג. לצלפחד היו שש בנות – נכון / לא נכון
- ד. הארץ חולקה לשבטים לפי גורלות – נכון / לא נכון
- ה. משה נפטר בפרשה, כעונש על כך שדיבר אל הסלע ולא היכה בו – נכון / לא נכון
- ו. חג הסוכות מוזכר בפרשה אך לא בשמו אלא רק בתאריך שלו – נכון / לא נכון

שאלות אתגר:

1. מיהם האנשים המופיעים בפרשתנו, שמתו במדבר בשל חטאיהם? (7 אנשים)
זימרי בן סלוא (כ"ה, י"ד), דתן ואבירם (כ"ו, ט"י), קורח (כ"ו, י'), נדב ואביהוא (כ"ו, ס"א) וצלופחד (כ"ז, א"ג-ג'), מתו במדבר בשל חטאיהם (גם משה ואהרון מתו במדבר בשל מעשיהם ב"מי מריבה" – כ', י"ב).
2. אלו שני בני דודים נקראים באותו שם?
אחד מבניו של שמעון (כ"ו, י"ג) ואחד מבניו של יהודה (כ"ו, י"ט) נקראו זרח.
3. מיהן שתי נכדותיו של יעקב שמוזכרות בפרשה?
סרח בת אשר (כ"ו, מ"ו) ויוכבד בת לוי (כ"ו, נ"ט) מופיעות בפרשה.
4. על אלו שני אנשים נאמר בפרשתנו שהם מתו בארץ כנען?
התורה אומרת ששני בניו הגדולים של יהודה, ער ואון, מתו בארץ כנען (כ"ו, י"ט).
5. על איזו קבוצת אנשים נאמר בפרשה זו שהם "לא מתו"?
התורה מציינת באופן מיוחד שבני קורח לא מתו (כ"ו, י"א).